

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobci: 1) A. H.
2) nezl. A. B.
státní příslušnost:
t. č. pobyttem
oba zastoupeni Mgr. Helenou Pindejovou, advokátkou
se sídlem Příkop 834/8, 602 00 Brno

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky**
se sídlem Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 1. 2020, č. j. OAM-656/ZA-ZA11-ZA05-2019

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 1. 2020, č. j. OAM-656/ZA-ZA11-ZA05-2019, se *ruší* a věc se *vrací* žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je *povinen* zaplatit žalobcům náhradu nákladů řízení ve výši 11.120 Kč, a to do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám právní zástupkyně žalobců na bankovní účet č.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Předmětem sporu je zákonnost rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany žalobkyni a jejímu (nyní) sedmnáctiletému synovi. Krajský soud čelil otázce, zda hrozící odvod nezletilého žalobce do armády je relevantní pro udělení mezinárodní ochrany. Zabýval se také tím, zda ve vztahu k udělení doplňkové ochrany pro porušení mezinárodních závazků ČR má význam snaha žalobkyně být poblíž hrobu jejího druhého syna v Německu.

II. Rozhodnutí žalovaného a související skutkové okolnosti

2. Žalobkyně podala dne 22. 7. 2019 svým jménem a jménem nezletilého žalobce žádost o udělení mezinárodní ochrany. Učinila tak poté, co je do ČR vrátili z Německa na základě nařízení č. 604/2013 („nařízení Dublin III“). Spolu s nimi žádal o mezinárodní ochranu také manžel žalobkyně, se kterým žalovaný vedl samostatné řízení. Pohovor žalovaný následně provedl pouze se žalobkyní. Ta uvedla, že do Německa vycestovala v prosinci 2017 kvůli svému staršímu synovi, který se tam léčil s leukémií. V lednu 2018 ale zemřel. Její manžel spolu s nezletilým žalobcem se proto za žalobkyni vydali z Arménie do Německa, aby mohli být na synově pohřbu. Po smrti syna měla žalobkyně vážné psychické problémy. Vedly k její hospitalizaci na psychiatrii. Dodnes užívá léky na uklidnění, protože má problémy se spánkem.
3. Předtím než onemocněl, staršího syna žalobkyně povolali do armády. Zažil válku mezi Arménií a Ázerbájdžánem. Bezprostředně poté onemocněl. Podle německého odborníka, který jej léčil, mohla být takto rychle postupující nemoc důsledkem jeho zážitků z války. Manžel žalobkyně proto v roce 2017 podal stížnost na arménské ministerstvo obrany. Výsledkem bylo, že muži ve vojenských uniformách unesli nezletilého žalobce. Žalobkyně v té době již byla v Německu. Podrobnosti proto nezná. Uvedla, že s nezletilým žalobce únosci špatně zacházeli. Několikrát ho fackovali. Ptali se ho, proč jeho rodiče podali stížnost. Chtěli je přimět ke zpětvzetí stížnosti. Nezletilý žalobce byl asi dva dny zavřený v odlehlém bytě. Žalobkyně neví, zda se její manžel obracel na policii. Ona sama byla v té době ve špatném psychickém stavu.
4. Manžel žalobkyně ve svém pohovoru uvedl, že po podání jeho stížnosti sice začalo vyšetřování, nikdy však nebylo dotaženo do konce. Ohledně únosu syna uvedl, že k němu došlo v říjnu 2017. Na nezletilého žalobce čekali před školou, kde ho vzali do auta a odjeli. Manžel žalobkyně to ohlásil policii. Po dvou dnech jej únosci kontaktovali a řekli mu, že pokud vezme zpět svou stížnost, syna mu vrátí. To manžel žalobkyně udělal. Po dvou hodinách se nezletilý žalobce vrátil domů. Následně otcí sdělil, že ho izolovali v místnosti v nějakém bytě, ale dávali mu jídlo. Poté ho posadili do taxíku a nechali ho jet domů. Žalobce následně stáhl oznámení o únosu. Popřel také, že by žalobkyně v té době již byla v Německu. Uvedl, že se asi spletla. Nejdřív jí o únosu vůbec nepověděli a řekli, že syn je u příbuzných.

5. Žalobkyně se obává, že až její mladší syn dosáhne zletilosti, také jej povolají do armády. Nechce o něho přijít, jako přišla o staršího syna. Manžel žalobkyně ve svém pohovoru uvedl, že se obává toho, že jeho mladšího syna pošlou sloužit na hranici s Ázerbájdžánem. Pokud v Arménii člověk nemá peníze, aby někoho podplatil, skončí právě na této hranici. Denně tam umírají vojáci. Žalobkyně s manželem však veškeré finance utratili za léčbu staršího syna.
6. Pohovor s nezletilým žalobcem žalovaný neprovedl. V závěru protokolu o pohovoru s žalobkyní uvedl do poznámky, že žalobkyně s provedením pohovoru nesouhlasila. Žalovaný zároveň podle svého názoru dostatečně zjistil stav věci. Pohovor s nezletilým žalobcem proto nepovažoval nutný. Rozhodnutím ze dne 17. 1. 2020, č. j. OAM-656/ZA-ZA11-ZA05-2019 („rozhodnutí žalovaného“), pak neudělil žalobcům mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu („zákon o azylu“).
7. Žalobci podle žalovaného nečelili v zemi původu pronásledování. Ani jim takové pronásledování nehrozí. Pokud jde o únos nezletilého žalobce, šlo zjevně o ojedinělý incident. Nyní již ale nic podobného nehrozí. Manžel žalobkyně totiž vzal stížnost na armádu zpět. A spor mezi žalobci a armádou již neprobíhá. Manžel žalobkyně sám – tím, že stáhl své oznámení na policii –, nedal vnitrostátním orgánům příležitost, aby tento únos vyšetřily. Pokud bude nezletilý žalobce v budoucnu v ohrožení, může se obrátit na arménskou policii. Z dostupných zpráv plyne, že od roku 2018 došlo v policii k řadě pozitivních změn. K obavám z odvodu nezletilého žalobce do armády žalovaný uvedl, že branná povinnost je legitimní občanskou povinností a není důvodem pro udělení azylu. Navíc nezletilému žalobci bylo v době vydání rozhodnutí pouze 16 let. Odvod mu proto bezprostředně nehrozil.
8. Žalobci podle žalovaného nesplňovaly ani důvody pro udělení dalších forem mezinárodní ochrany. Neuvedli, že by jim měl hrozit trest smrti nebo špatné zacházení. Žalovaný v tomto směru zopakoval své odůvodnění týkající se únosu nezletilého žalobce a vojenské služby. Žalobcům nehrozí ani vážná újma v souvislosti s ozbrojeným konfliktem. Občasné střety související se sporným územím Náhorního Karabachu se žalobců nedotknou. Pochází z Jerevanu, kde žádné napětí není. Jejich vycestování neodporuje ani mezinárodním závazkům ČR.

II. Žaloba a vyjádření žalovaného

9. Žalobci namítají, že žalovaný se dostatečně nevypořádal se všemi skutečnostmi, které v řízení vyšly najevo. Na základě tvrzení o minulých problémech s armádou, týkajících se staršího syna žalobkyně, se měl žalovaný zabývat především poměry v arménské armádě. To však neudělal. Odkázal pouze na zprávy o státní policii. Ale vůbec se nevěnoval tomu, zda státní policie může řešit i stížnosti na armádu. Tvrzení žalovaného o tom, že žalobci se mohli obrátit na státní policii, je nepodložené. Žalovaný postupoval povrchně. Nedbal individuálních okolností případu.
10. Nedostatečný je i přístup žalovaného k obavám nezletilého žalobce z nástupu na vojenskou službu. Žalovaný v této souvislosti vůbec nezohlednil, že armáda nezletilého žalobce v minulosti unesla. Nezletilý žalobce jako budoucí branec arménské armády může patřit do určité sociální skupiny ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Hrozí, že ho po jeho nástupu do armády mohou postihovat za

stížnost jeho otce a stát ho nezvládne ochránit. Rozhodnutí žalovaného je v tomto ohledu nepřezkoumatelné. V případě udělení azylu nezletilému žalobci by žalobkyně splňovala podmínky pro udělení azylu za účelem sloučení rodiny.

11. Jako jeden z důvodů žalobkyně uváděla, že chce mít možnost navštěvovat hrob syna v Německu. Touto skutečností se ale žalovaný vůbec nezabýval. Přitom je toto tvrzení relevantní ve vztahu k udělení doplňkové ochrany pro porušení mezinárodních závazků. Právo na pietu k místu posledního odpočinku člena rodiny chrání právo na soukromý a rodinný život podle čl. 8 Evropské úmluvy o lidských právech („Úmluva“).

III. Vyjádření žalovaného k žalobě

12. Žalovaný ve svém vyjádření k žalobě uvedl, že žalobkyně ani její syn v průběhu azylového řízení neuvedli, že by v zemi původu měli dříve nějaký problém z důvodů uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu. Institut azylu nelze zneužívat k vyhýbání se povinností, které stanovuje právní řád země původu. K námitkám týkajícím se únosu nezletilého žalobce žalovaný odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí. Dodal, že spor žalobců s armádou již není aktuální. Sami ho ukončili.
13. Žalovaný podle svého názoru dostatečně zjistil skutkový stav, který mu umožňoval vydat ve věci rozhodnutí. Ze spisového materiálu vyplývá, že pro toto rozhodnutí si opatřil dostatečně aktuální informace o zemi původu.
14. Ohledně námitky související s hrobem syna žalobkyně v Německu žalovaný uvedl, že neudělení mezinárodní ochrany nebrání žalobkyni tento hrob navštěvovat. To je možné, i pokud bude pobývat v zemi původu či jinde. Z tohoto důvodu ale nelze udělit azyl.

IV. Posouzení věci krajským soudem

15. Žaloba je přípustná. Podala ji oprávněná osoba (§ 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; „s. ř. s.“), ve lhůtě podle § 32 odst. 1 zákona o azylu. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů podle skutkového a právního stavu zjištěného s přihlédnutím k čl. 46 odst. 3 směrnice č. 2013/32/EU („procedurální směrnice“). O žalobě krajský soud rozhodl bez jednání, v souladu s podmínkami podle § 51 a § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.
16. V průběhu řízení před krajským soudem došlo ke změně ve složení soudu. Samosoudkyni, které byla věc původně přidělena, ke dni 31. 12. 2020 zanikla funkce soudkyně z důvodů podle § 94 písm. a) zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. V souladu s platným rozvrhem práce krajského soudu pro rok 2021 byla tato věc přidělena novému samosoudci.
17. Krajský soud si předně dovoluje vyjádřit žalobcům lítost nad ztrátou syna a bratra. Smrt dítěte a sourozence je to nejhorší, co se může rodiči a přeživšímu sourozenci stát. Celé rodině žalobce to muselo způsobit nepředstavitelnou bolest. Tato lidsky smutná událost však sama o sobě nemá právní relevanci pro řízení o žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany v ČR. Proč tomu tak je, vysvětlí krajský soud níže. Následně se bude věnovat obavě z povolání nezletilého žalobce k výkonu povinné vojenské služby.

a) *Neudělení mezinárodní ochrany kvůli možnosti navštěvovat hrob syna a bratra žalobců*

18. Žalobcům lze dát v obecné rovině za pravdu, že do rozsahu práva na respektování soukromého a rodinného života chráněného článkem 8 Úmluvy spadají nejenom vztahy mezi živými lidmi, ale také vztahy k zemřelým příbuzným. Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře dovodil, že ochranu článku 8 Úmluvy požívá například způsob, jakým se zachází s tělem zesnulého příbuzného. Či otázky týkající se možnosti účastnit se pohřbu nebo vzdát účtu hrobu příbuzného (viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. 12. 2018 ve věci a proti, stížnosti č. 30491/17 a 31083/17, bod 105 a tam citovaná judikatura). Snaha žalobkyně setrvat poblíž hrobu jejího syna tudíž může spadat do rozsahu článku 8 Úmluvy. Krajský soud se však zároveň nedomnívá, že by tato snaha mohla být důvodem pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu. Toto ustanovení umožňuje udělit doplňkovou ochranu, pokud by vycestování cizince odporovalo mezinárodním závazkům.
19. Samotná existence rodinného života automaticky neznamená povinnost udělit cizinci doplňkovou ochranu za účelem jeho realizace. Je třeba zkoumat, zda případné vycestování z ČR představuje nepřiměřený zásah do práv podle čl. 8 Úmluvy. Základním předpokladem pro možnost udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu je existence rodinného života na území ČR a nemožnost jeho přenesení do domovské země. Podmínky, které vyplývají z judikatury (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2010, č. j. 2 Azs 24/2010-90, nebo ze dne 21. 2. 2019, č. j. 5 Azs 235/2018-32), jsou velice přísné i pro vztahy mezi živými.
20. V případě žalobců však absentuje základní předpoklad pro možnost udělení doplňkové ochrany z tohoto důvodu. Tím je existence rodinného života na území ČR. Syn žalobkyně totiž není pohřben zde, ale v Německu. Za této situace se nelze domáhat ochrany rodinného života prostřednictvím žádosti o mezinárodní ochranu na území ČR. Žalobci sice byli do ČR vráceni „nedobrovolně“ na základě nařízení Dublin III. I toto nařízení však v čl. 17 umožňuje jednotlivým členským státům převzít odpovědnost za posouzení žádosti o mezinárodní ochranu, přestože má podle objektivních kritérií příslušnost jiný členský stát. Pokud Německo – vázané stejnými mezinárodními závazky ohledně respektování soukromého a rodinného života jako ČR –, neshledalo důvod ponechat žalobce na svém území, nelze toto břímě přenášet na Českou republiku.
21. S žalovaným také lze souhlasit v tom, že samotná povinnost žalobců vycestovat z ČR v případě neúspěchu v azylovém řízení jim automaticky nebrání navštěvovat hrob syna, resp. bratra v Německu. Sice zřejmě ne s takovou frekvencí, s jakou by to bylo možné, pokud by žili v ČR, ale žalobci přesto můžou do Německa cestovat. Neudělení mezinárodní ochrany proto nevede k porušení práva žalobců na soukromý a rodinný život.
22. Je pravdou, že rozhodnutí žalovaného neobsahuje žádné obdobné úvahy. Žalovaný patrně ani neidentifikoval možné dotčení práva žalobců na soukromý a rodinný život. Ačkoli žalobkyně v rámci řízení výslovně netvrdila, že by o mezinárodní ochranu žádala právě z důvodu ochrany jejího soukromého a rodinného života, je na žalovaném aby skutková tvrzení žadatele náležitě právně kvalifikoval a posuzoval je v rámci relevantního typu mezinárodní ochrany. Vzhledem k tomu, že snaha žalobkyně a její rodiny být poblíž hrobu mrtvého syna byla jedním ze dvou důvodů, které v řízení uplatňovala, považuje krajský soud za alarmující, že žalovaný ponechal

bez jakéhokoliv bližšího vysvětlení, proč tento důvod nemá pro doplňkovou ochranu relevanci. Přestože zde krajský soud vidí pochybení, bylo by od něj přepjatě formalistické, pokud by z tohoto důvodu rozhodnutí žalovaného zrušil. Jak vysvětluje ve své judikatuře Ústavní soud, zrušení napadeného rozhodnutí není namístě, pokud by ve svém důsledku vedlo pouze k reformulaci odůvodnění, ale fakticky by nikterak neovlivnilo právní sféru účastníka řízení (viz např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2258/14 ze dne 16. 12. 2014, bod 22). Přesně takový důsledek by však případné zrušení rozhodnutí žalovaného pouze z tohoto důvodu mělo.

23. Tato část námitek žalobců, kteří se domáhali mezinárodní ochrany kvůli možnosti navštěvovat hrob syna a bratra v Německu, je proto nedůvodná.

b) Neudělení mezinárodní ochrany kvůli obavám nezletilého žalobce z nástupu do arménské armády

24. Důvodnými však krajský soud shledává námitky týkající se obavy z odvodu nezletilého žalobce do armády k výkonu základní vojenské služby. Žalovaný tento důvod nepovažoval za azylově relevantní, protože (a) branná povinnost je legitimní občanskou povinností, která neodůvodňuje udělení mezinárodní ochrany a (b) tato hrozba není v případě nezletilého žalobce bezprostřední, protože mu zatím není 18 let a neobdržel předvolání k nástupu vojenské služby. Krajský soud tyto důvody nepovažuje za dostatečné pro rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany nezletilému žalobci. Žalovaný nezjistil dostatečně skutkový stav, jak žalobci namítají.
25. Je pravdou, že odmítání povinné vojenské služby není samo o sobě důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Ani tehdy, pokud by se výkon vojenské služby pojil s rizikem účasti na bojových akcích. Z tohoto obecného pravidla však existuje řada výjimek. Neochota žadatele o mezinárodní ochranu splnit svou brannou povinnost může mít z pohledu zákona o azylu relevanci například tehdy, pokud odmítnutí vojenské služby odůvodňuje reálně projevené politické nebo náboženské přesvědčení (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 4/2004-49, a ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012-44).
26. Zároveň nelze přehlížet čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice č. 2011/95/EU („kvalifikační směrnice“). Podle něj lze za pronásledování považovat rovněž jednání spočívající v trestním stíhání nebo trestu za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající mezi důvody vyloučení uvedené v čl. 12 odst. 2 kvalifikační směrnice. Mezi ně patří páčání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo činů, které odporují zásadám a cílům OSN, jež uvádí preambule a články 1a 2 Charty OSN [viz rozsudek Soudního dvora Evropské unie („Soudní dvůr“) ze dne 26. 2. 2015, ve věci C-472/13, *Shepherd*]. Kromě toho lze podle čl. 9 odst. 2 písm. b) a c) kvalifikační směrnice za pronásledování obecně považovat také právní, správní, policejní nebo soudní opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem, a také nepřiměřené nebo diskriminační trestní stíhání nebo trestání. Pokud by tedy podmínky výkonu povinné vojenské služby měl diskriminační povahu nebo by se prováděla diskriminačním způsobem, může to při splnění dalších podmínek založit důvod pro udělení azylu.

27. Další situací, ve které hrozící povinnost vykonat vojenskou službu může být důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, jsou natolik drsné podmínky výkonu státní vojenské služby, že by dosahovaly intenzity mučení, nelidského či ponižující zacházení, anebo by porušovaly právo na osobní bezpečnost a integritu jednotlivce, případně zahrnovaly nucené práce či formu otroctví [viz Pokyny Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) pro mezinárodní ochranu č. 10 ze dne 1. 11. 2004, dostupné zde: <https://www.refworld.org/docid/529ee33b4.html>].
28. To, zda by žalovaný měl zvažovat, je-li ve hře některá z výše uvedených variant, záleží především na tvrzeních samotného žadatele. V tomto případě žalovaný vycházel z tvrzení žalobkyně, která uváděla pouze obecně to, že se bojí o synův život. Takové tvrzení samo o sobě nesvědčí o tom, že by v případě nezletilého žalobce měl existovat některý z výše uvedených legitimních důvodů pro odmítnutí nastoupit na povinnou vojenskou službu. Krajský soud má však zároveň za to, že žalovaný při zjišťování skutkového stavu postupoval nedůsledně. Nezohlednil totiž skutečnosti, které v paralelně vedeném řízení tvrdil otec nezletilého žalobce. Krajský soud z pohovoru s otcem nezletilého žalobce vyšel, protože jeho provedení a obsah jsou soudu známe z jeho činnosti. Krajský soud s ním pracoval ve věcně přímo související věci žaloby otce nezletilého žalobce proti rozhodnutí žalovaného o jeho žádosti o mezinárodní ochranu, o níž vedl řízení pod sp. zn. 41 Az 11/2020, kde rekapituloval obsah pohovoru při jednání dne 10. 2. 2021. Byť se formálně jednalo o dvě věci, jak správní řízení o žádostech celé rodiny o mezinárodní ochranu, tak řízení o jejich žalobách u krajského soudu probíhala paralelně ve stejný čas a věcně spolu přímo souvisí. Žalovaný proto mohl za daných okolností rozumně předpokládat, že krajský soud bude z pohovoru s otcem nezletilého žalobce v této věci vycházet (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 2. 2010, č. j. 1 As 100/2009-129, č. 2038/2010 Sb. NSS, bod 29).
29. Právě s ohledem na obsah pohovoru s otcem nezletilého žalobce krajský soud musí dát žalobcům za pravdu v tom, že žalovaný nezohlednil vše, co v řízení vyšlo najevo. *A k řádnému posouzení žádosti si neobstaral dostatek informací o zemi původu žalobců* (srov. k této povinnosti rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2018, č. j. 5 Azs 246/2016-45, bod 37 a tam citovanou judikaturu). Základní povinné vojenské službě se ze všech zpráv shromážděných žalovaným věnuje pouze jedna z nich – informace Ministerstva zahraničních věcí ČR, č. j. 120168/2015-LPTP ze dne 2. 2. 2016. Jedná se o odpověď zastupitelského úřadu ČR v Jerevanu na několik otázek položených žalovaným. Tyto otázky se týkaly toho, zda je možné Arménce opakovaně povolát do armády; z jakých důvodů lze občana této povinnosti zbavit; zda se stává, že armáda drží občana Arménie ve výkonu služby déle, než je podle zákona možné, a jaké jsou v takovém případě možnosti obrany; jaký hrozí trest za dezerci a zda má občan možnost se proti takovému trestu bránit. Součástí odpovědi zastupitelského úřadu je výňatek ze zákona o vojenské povinnosti a trestního zákoníku Arménie. Nad rámec těchto otázek zastupitelský úřad informoval žalovaného, že má poznatky o tom, že armáda posílá mladé muže do vojenských oblastí nebezpečných pro život – tj. na linii dotyku mezi Arménií a Ázerbájdžánem nebo Národním Karabachem – bez jakýchkoliv předchozích zkušeností se zacházením se zbraněmi a municí. Týká se to mladých mužů z „obyčejných rodin“, zatímco synové z movitých rodin slouží na vojně v oblastech nedaleko od hlavního města.

30. Tato informace přitom odpovídá tvrzením otce žalobce, který uváděl, že mladí muži z chudších rodin skončí „na hranici“. Toto skutkové tvrzení však žalovaný ponechal zcela bez povšimnutí. Přitom se jedná o relevantní skutečnost, která může potenciálně svědčit o tom, že se základní povinná vojenská služba vykonává diskriminačním způsobem. Pokud by nezletilému žalobci hrozilo, že se při výkonu vojenské služby bude muset účastnit bojových akcí, bylo by nutné zabývat se také tím, zda tyto akce neodporují mezinárodnímu právu a nezahrnují páčání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN. Bylo tedy namístě, aby žalovaný této otázce věnoval mnohem větší pozornost a případně si obstaral další podklady, které by mu umožnily posoudit, v jakých podmínkách by se výkon povinné vojenské služby nezletilého žalobce odehrával.
31. Žalovaný ve svém rozhodnutí uvádí, že hrozba nástupu na povinnou základní vojenskou službu u nezletilého žalobce je příliš vzdálená, protože nemá 18 let a neobdržel žádný povolávací rozkaz. Tuto skutečnost krajský soud nepovažuje za významnou. Důležité bylo posoudit, zda po dovršení 18 let žalobci podle příslušných arménských zákonů odvod hrozí nebo ne. Aby žadatel mohl v azylovém řízení důvodně uplatňovat obavy z výkonu vojenské služby, nemusí v zemi původu vyčkávat k povolání k výkonu základní vojenské služby a uprchnout až poté, co bude zřejmé, že v blízké budoucnosti bude splňovat zákonné podmínky pro odvod. Jaké tyto podmínky jsou, však žalovaný vůbec nezjišťoval.
32. Lze proto shrnout, že pro posouzení otázky, zda hrozící povinnost nezletilého žalobce (který za necelé tři měsíce dovrší 18 let) může být relevantní pro udělení mezinárodní ochrany, žalovaný dostatečně nezjistil skutkový stav. Neobstaral si k této otázce dostatek aktuálních a relevantních zpráv o zemi původu. Námitky žalobců jsou v této části proto důvodné.
33. Krajský soud pro úplnost dodává, že tato pochybení se týkají primárně rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany nezletilému žalobci, nikoliv žalobkyni. Nicméně vzhledem k tomu, že sám žalovaný ve svém rozhodnutí důsledně neodlišuje, které důvody žádosti o mezinárodní ochranu svědčí nezletilému žalobci a které žalobkyni, považoval krajský soud za nezbytné zrušit napadené rozhodnutí jako celek.
34. Nad rámec výše uvedeného pro účely postupu žalovaného v dalším řízení krajský soud dodává, že žalovaný nedal možnost vyjádřit svůj postoj k otázce povinné vojenské služby samotnému nezletilému žalobci. Jeho se tento problém přitom týká nejvíc. Žalovaný s ním neprovedl pohovor, protože (a) s tím jeho matka (žalobkyně) nesouhlasila, a (b) protože to nepovažoval za nutné pro řádné zjištění skutkového stavu.
35. Možnost provedení pohovoru s nezletilým žadatelem zákon o azylu ovšem nepodmiňuje souhlasem jeho zákonného zástupce. Podle § 23 odst. 2 písm. c) zákona o azylu se pohovor neprovádí „jde-li o nezletilého žadatele o udělení mezinárodní ochrany s výjimkou nezletilé osoby bez doprovodu, není-li pohovor nezbytný ke zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.“ Toto ustanovení vychází z toho, že nezletilé děti ve většině případů sledují osud svých rodičů. Pokud tedy rodičům reálně hrozí v zemi původu pronásledování, pak i jim v důsledku jejich osobní závislosti na rodičích hrozí – ať už přímo či nepřímo – takové pronásledování (obdobně viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2008, č. j. 3 Azs

24/2008-73). V takových případech většinou bude zbytečné provádět pohovor také s nezletilými dětmi, protože ke zjištění skutkového stavu bude postačovat pohovor s jejich rodiči, tedy primárními nositeli azylového příběhu.

36. V případě nezletilého žalobce je však situace opačná. *Nositelem azylového příběhu je zde hlavně on.* Budoucí povinnost nastoupit na vojenskou službu se netýká jeho rodičů, ale jeho samotného. V době podání žádosti mu navíc bylo již 16 let. Takže lze předpokládat, že si již vytvořil vlastní názor na povinnou vojenskou službu a dokázal by žalovanému vysvětlit vlastní důvody, které jej k jejímu odmítání vedou. Žalovaný totiž bez provedení pohovoru s nezletilým žalobcem nemohl vůbec vědět, zda dotýčný například nezastává určité politické či náboženské přesvědčení, případně zda má jiný konkrétní důvod, který by pro odmítání vojenské služby mohl mít z pohledu zákona o azylu relevanci. Ani nemohl vědět, zda nezletilý žalobce skutečně nechce na vojenskou službu nastoupit a zda to není jenom přáním jeho rodičů. Provedení pohovoru s nezletilým žalobcem v dalším řízení proto krajský soud považuje za žádoucí, pro zjištění skutkového stavu způsobem, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

V. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

37. Z výše uvedeného vyplývá, že si žalovaný neobstaral dostatek informací o zemi původu. V důsledku toho sutkový stav, který vzal za základ napadeného rozhodnutí, vyžaduje zásadní doplnění [[§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. Proto soud výrokem I. tohoto rozsudku rozhodnutí žalovaného zrušil (§ 78 odst. 1 s. ř. s.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.). V dalším řízení bude pak žalovaný vázán právním názorem, který soud vyslovil v tomto zrušujícím rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
38. V dalším řízení si žalovaný bude muset pořídit relevantní a aktuální informace o Arménii. V kontextu těchto zprávy pak zohlední také to, zda tvrzení otce nezletilého žalobce o diskriminačních podmínkách výkonu základní vojenské služby, v nich má oporu a zda může být relevantní pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany. Měl by také provést pohovor s nezletilým žalobcem. Teprve poté bude moci o jeho žádosti znovu rozhodnout. S ohledem na blížící se nabytí zletilosti žalobce, by žalovaný měl případně posoudit vyloučení jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany ze společného řízení a rozhodnout samostatně o žádosti nezletilého žalobce a žalobkyně.
39. Žalobci byli ve věci úspěšní, proto jim vzniklo právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému (§ 60 odst. 1 s. ř. s.). Výrokem II. tohoto rozsudku soud uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobcům do třiceti dnů od právní moci rozsudku náhradu nákladů řízení o žalobě v celkové výši 11.120 Kč. Tato částka se skládá z částky 9.920 Kč za dva úkony právní služby právní zástupkyně žalobců Mgr. Heleny Pindejové pro každého ze dvou žalobců - příprava a převzetí věci [§ 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb č. 177/1996 Sb. („advokátní tarif“) a podání žaloby podle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu] – snížené při zastupování dvou nebo více osob o 20 % za každou takto zastupovanou osobu (§ 12 odst. 4 advokátního tarifu). Tarifní hodnota úkonu činí 50.000 Kč [podle § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu]. Odměna za jeden úkon právní pomoci snižena o 20% proto činí 2.480 Kč. K tomu je třeba připočíst paušální náhrady hotových výdajů za dva úkony právní

služby pro každého žalobce po 300 Kč (tedy 4x300 Kč; podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 10. února 2021

Martin Kopa, v. r.
samosoudce